

U V O D N I K

Koliko seksizma?

Boris Vezjak

Slovenija ostaja država zelo čudnih manir: ko gre za sovražni govor, bi ga sicer obsodila, a v praksi ga izvajajo tudi pravniki, medtem ko ga tožilci ne prepoznavajo kot kaznivega dejanja. Ko gre za pravice azilantov, bi jih kratila, a v praksi kršitev mednarodnih konvencij naši bivši sodniki ne vidijo. In ko gre za seksizem, bi ga obsojala, a nekateri novinarji ne bodo zamudili nobene priložnosti, da o ženskah ne bi dovolili razdreti še ene žaltave.

Primer, ki ga bom navedel, se je zgodil nedavno. In se dogaja nenehno. Domači mediji nimajo nobenih težav, ko za ikono javnega intelektualca z znanstveno reputacijo že desetletja razglašajo osebo, ki s svojimi odkritimi seksizmi in prezirom do žensk operira celo v nizu psevdoznanstvenih knjig. Ter, seveda, v svojih intervjujih in javnih nastopih. Najbrž je poseben užitek mizoginije tudi tokrat skrit v poskusu možne znanstvene pojasnitve, zakaj je ženska zaničevanja vreden spol – projektu, ki se ga je pred več kot sto leti lotil tudi Otto Weininger in v svojem delu *Spol in značaj* skušal filozofsko utemeljiti sovraštvo do žensk. Bodimo ilustrativni in med ducati zaradi pomanjkanja prostora navedimo le dva citata avtorja, o katerem bomo govorili: “V vsej zgodovini človeške rase ni bilo ene resnično velike znanstvenice, pisateljice, komponistke, slikarke, kiparke, izumiteljice“ in “Če je grobi slovenski pregovor navajal, da ženske mislijo z zadnjico, potem to ni bilo iz trte izvito”?

Uspeh seksizma in moškega šovinizma v javnem prostoru je nesporno odvisen od igre mimi-krije: časi so k sreči takšni, da s prostaško gostilniško govorico velikokrat ne morete več uspeti. Recept se skriva v psevdoznanstvenem kontekstu in ambiciji utemeljitve. Nesporno se naš avtor trudi spretno zapakirati svojo mizoginijo v nekakšno znanstveno modrost, mediji pa so že zdavnaj pozabili na svoje dolžnosti in zato z lahkoto strežejo pri njeni širitvi. Kako ostati ravnodušen, ko za novinarsko srenjo navedene ugotovitve hitro postanejo možnost odlične senzacionalistične

promocije in način zadovoljitve morda seksistično razpoloženih bralcev? Zakaj je takšen diskurz pri nas tako uspešen? A ne le novinarji, proti seksizmu v javnem govoru bi morala nastopati tudi znanstvena skupnost. A se je prej zgodilo, da so avtorju nekateri drugi znanstveniki celo pritegnili, domača univerza pa mu je celo podelila častni doktorat!

Mačistični diskurz poniževanja žensk, ki razkriva nekakšno grozo pred njimi, se je skrtil za naslednjo znanstveno fabulo, ponujeno v utemeljitev: Slovenijo in velik del sveta je zajela biološka demaskulinizacija norih dimenzij, zaradi katere smo vsi po vrsti požensčeni. Vsega so bolj ali manj krivi hormonski motilci, v katerih škodljive posledice sicer nihče ne dvomi. A kaj, ko iz njih avtor izpelje številne obskurne družbene, psihološke in psihoanalitične zaključke, kakor mu ustrezajo, in pri tem navaja ugotovitve tistih, ki niti sami niso mogli skriti svoje mizoginije. Omenjeni motilci so predvsem v pesticidih, s čimer vplivajo na možgane zarodkov. Ti se posledično nepopolno razvijejo, zato je preprečena njihova maskulinizacija. Freud in Jung sta nato ključni referenci: ker moški ne znajo razrešiti Ojdipovega kompleksa, kar se pozna na narodovem značaju, temu psihološkemu stanju avtor pravi prededipalna faza. Po njegovem so “prededipalci” ostali na ravni “pred Ojdipom”, torej z nerazrešenim kompleksom, kar povzroča novo požensčenje. Končna posledica je huda feminizacija družbe, največ slabih učinkov pa ugotavlja v pravu in sodstvu, kjer ženski spol povzroča nepopravljivo škodo. S tem je mentalna igra utemeljevanja predsodkov in spolnih vlog z globokim zaničevanjem do ženske zaključena. No, ne čisto. Eden od rezultatov demaskulinizacije možganov je nato še katastrofična “globalna pandemija patološkega narcizma”, vidna v politiki in poslovnem svetu. Na najodločilnejših mestih v družbi sedijo le še nevarni psihopati. Hitro ugotovimo, da ima ta čudovita psevdoznanstvena mineštra en skupen imenovalc, ki se glasi: groza pred napačnim spolom. Groza pred jinom – še enim pojmom, s katerim rad operira. Požensčenost je poglavitni motiv tega kvaziznanstvenega konspirativnega tolmačenja in se lepo ujema z vsemi stereotipi in spolno diskriminacijo, po kateri hitro pridemo do citirane ugotovitve, da ženske mislijo z zadnjico, da so nevarne pri katerem koli intelektualnem poklicu in da posledično potrebujemo “pravega dedca”. Idejo, s katero je morda navdušil tudi obrambnega ministra, da je s tezo o njem utemeljil nič manj kot potrebo, da Slovenija znova vpele obvezno služenje vojske. Ker slovenski “dedci” menda več niso pravi. Ker se pravi naredijo le, če obujejo vojaške škornje.

Ni presenetilo, ko je naš avtor zmago ameriškega predsednika Donalda Trumpa na nacionalni televiziji označil za dominacijo alfa samca in za končno doseženo metafizično ravnovesje, v katerem je moški jang princip prišel do svoje veljave. Ker lahko po Fukušimi govorimo tudi o maskulinizaciji žensk, po njegovem nihče ni več varen. Ravnotežje med moškim in ženskim načelom je porušeno, posledica je “empatičnost in jokavost” politikov, ki ga omenja v nedavnem intervjuju za enega od dnevnikov, kjer je po njegovem “kanadski feminist Justin Trudeau” le še “polmoški, ki je navdušeno glasoval za Hillary”. Avtor pri njem pogreša “normalno moško reakcijo” in ugotavlja, da so se spolne vloge danes popolnoma zamenjale. Nič bolje je ni odnesel francoski kandidat za predsednika Emmanuel Macron, za katerega je povedal: “Če bo predsednik Macron, bo to katastrofa. Da je z njim nekaj narobe, se vidi že po tem, da je njegova žena 24 let starejša od njega. Če bo prededipalni Macron predsednik, sledi še pet let razpadanja francoske države.” Navedek nam lepo pojasni logiko prikritega seksizma z dodatkom katastrofičnega svarila: “prededipalci” na oblasti z demaskuliniziranimi možgani predstavljajo kataklizmični konec, ki si ga ne moremo

privoščiti. A še huje je, kot vidimo, če je kandidat poročen s 24 let starejšo osebo. Večja od groze pred žensko je lahko le še groza pred starejšo žensko. Še večja od groze pred njo je nepojmljiva groza, če si z njo poročen.

Najvišja stopnja alarma pa bi morala biti razglašena, ko se avtor poda v družbeno kritiko. Ker je bil dolgoletni sodnik, bi njegova alergija na "feminizacijo", ki jo zaznava v družbi, morala biti res absolutno nesprejemljiva. Pojasnimo: stališče, da je Slovenija postala osma najbolj feminizirana država na svetu, takoj za Ruando, kar znova jemlje za dramatično slabo novico, nikoli ne bi smel podati nekdo, ki se je celo življenje ukvarjal s človekovimi pravicami. Lestvica, ki jo omenja, velja za Svetovni gospodarski forum, s katerim vsako leto merijo napredek obravnave ženske in spolno enakost v 144 državah širom sveta. V poročilu *Global Gender Gap report* se zadnja leta Slovenija in Ruanda uvrščata zelo visoko; v njem se ocenjuje napredek glede ženske delovne sile na podlagi ekonomskih, izobraževalnih, zdravstvenih in političnih kazalcev, analizira se kakovost življenja žensk. Da sta na njej obe državi visoko, bi moralo predstavljati dobro novico za vse, ki se borijo za enakost in enakopravnost žensk.

Toda ne: videti v boljših pogojih dela za ženske in njihovem položaju v družbi nevaren trend "feminizacije", najbrž pove vse in preveč o tem, kako globoko zakoreninjen predsodek do žensk tiči za takim prepričanjem. Vendar, tako kot običajno, tudi v primeru našega seksističnega avtorja velja naslednje: ni toliko kriv on. Bilo je nekaj spontanih poskusov kritike iz univerzitetne srenje, a bistveno premalo, da ne bi smeli odgovornosti iskati pri tistih, ki takšen govor podpirajo in dopuščajo. Mediji, znanstveniki in civilna družba s svojim molkom in neposredno asistenco ustvarjajo pogoje, v katerih seksizem uspeva preživeti.

Popravek

Zaradi napake v grafičnem studiu je v prejšnji številki *Dialogov* (1-2/2017) na strani 3 izpadel naslov uredniškega uvodnika Emice Antončič, ki se glasi: **Ljubitelji : profesionalci = 1 : 0**